

УДК 342.7

DOI https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.3.3

ПОНЯТТЯ ОБМЕЖЕНЬ ТА ЗАБОРОН КОНСТИТУЦІЙНОЇ СВОБОДИ ОСОБИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Вступ. Проблема конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність, її заборони та обмеження досліджуються в різних наукових джерелах та мають законодавче, теоретичне та практичне значення. Законодавче значення проблеми пов'язане з правовим регулюванням заборон і обмежень названої конституційної свободи. Удосконалення законодавчого регулювання заборон і обмежень підприємництва спрямоване на реалізацію названої свободи й українського економічного розвитку загалом. Теоретичне значення передбачає ефективне вивчення наукової проблеми в доктринальних джерелах. Практичне значення полягає в необхідності фактичного втілення обмежень і заборон у конкретних правовідносинах підприємництва.

Серед останніх досліджень конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність аналізу підлягають наукові праці різних авторів та нормативно-правові акти. До наукових джерел слід зарахувати праці О. Віхрова, Г. Ілющенко, С. Іщука, Ю. Кирилюка, А. Ковач, А. Кучеренка, Л. Нікітенка, А. Олійника, С. Різника, Е. Савченко, К. Харківської та ін. Окремо обмеження та заборони конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність у науці конституційного права України як самостійна проблема ще не досліджувалися.

Метою дослідження є поняття й ознаки обмежень та заборон конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. Відповідно до поставленої мети завданнями дослідження є: а) аналіз нормативно-правового регулювання та авторських праць щодо вказаних обмежень та заборон стосовно названої конституційної свободи; б) характеристика ознак та формулювання визначення обмежень та заборон зазначеної конституційної свободи; в) пропозиція висновків і рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Підприємці можуть здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, що не заборонена законом. Право на здійснення підприємницької діяльності, що не

заборонена законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законом [14]. Конституційні свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст. 64) [6]. Обмеження підприємницької діяльності може мати дві форми: 1) повне обмеження, за якого певним особам забороняється здійснення будь-яких видів підприємницької діяльності, тобто має місце заборона її здійснення взагалі; 2) часткове обмеження, за якого не забороняється певним особам здійснювати окремі види підприємницької діяльності [10]. За суб'єктивним складом конституційна свобода підприємництва обмежує законом діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Обмежується конституційна свобода на підприємницьку діяльність: а) військовослужбовців; б) посадових осіб державних органів прокуратури, поліції, Служби безпеки України, суду тощо; в) посадових осіб органів місцевого самоврядування; г) осіб, які мають непогашену судимість за корисливі злочини; г) осіб, які є недієздатними (внаслідок душевної хвороби чи слабоумства) чи мають обмежену дієздатність за рішенням суду тощо [13]. Їхня діяльність обмежується такими законами, як: 1) Конституція України від 28 червня 1996 р.; 2) Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р.; 3) Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.; 4) «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р.; 5) «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р.; 6) «Про державну виконавчу службу» 24 березня 1998 р.; 7) «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р.; 8) «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р.; 9) «Про службу безпеки України» від 25 березня 1992 р.; 9) «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р.; 10) «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. та ін.

Окремі види конституційної свободи особи на підприємництво можуть бути заборонені законами за видами діяльності й організаційно-правовими формами господарювання. Серед таких законів: 1) «Про підприємництво»; 2) «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»; 3) «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; 4) «Про ліцензування видів господарської діяльності» та ін.

Будь-яка підприємницька діяльність потребує проведення процедури державної реєстрації, яка регламентується Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». Здійснення певних видів підприємницької діяльності потребує отримання окремих дозволів: 1) ліцензій, процедуру отримання яких передбачено Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та іншими нормативно-правовими актами; 2) патенту, процедура отримання якого передбачена ст. 267 ПК України; 3) інших документів дозвільного характеру (згідно з положеннями Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності») [9].

Із метою формування ознак поняття і видів обмежень та заборон конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні слід проаналізувати наукові праці окремих авторів. Відповідно до Конституції України держава здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт (ст. 42). Так, О. Віхрова вважає, що підставами виникнення організаційно-господарських зобов'язань із контролю (нагляду) за господарською діяльністю є норми законів, що закріплюють контрольно-наглядові повноваження відповідних органів, а також акти цих органів, які впроваджують здійснення певних контрольних заходів щодо конкретних суб'єктів господарювання [1, с. 81]. Отже, на думку О. Віхрової, види обмежень та заборон конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні залежать від контрольно-наглядових повноважень відповідних органів.

Г. Ілющенко досліджує обмеження свободи підприємницької діяльності за суб'єктивним критерієм: 1) за вироком суду у випадках: а) осудження до позбавлення волі (особа на певний строк позбавляється права обирати рід занять і місце проживання); б) позбавлення права займати визначені посади або займатися визначеною діяльністю; 2) за законом посадових

і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2]. Отже, обмеження підприємницької діяльності за суб'єктивним критерієм здійснюється за такими законами, як: а) Господарський кодекс України; б) «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р.; в) «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р.; г) «Про державну виконавчу службу» 24 березня 1998 р.; г) «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р.; д) «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р.; е) «Про службу безпеки України» від 25 березня 1992 р.; є) «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р.; ж) «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. та ін.

С. Іщук, досліджуючи конституційно-правові засади реалізації свободи особи в економічній сфері, підкреслює, що межі індивідуальної свободи особи в економічних відносинах є значно ширшими за обсяг суб'єктивних прав, якими вона наділяється державою, оскільки в такому разі законодавець вважає недоцільним або неможливим повне регулювання сфери реалізації економічної свободи. Зміст економічної свободи тлумачиться відповідно до доктрини верховенства права як межі втручання держави у вільне здійснення економічної діяльності, при цьому нормативність втручання в економічну свободу може бути реалізована шляхом забезпечення балансу інтересів, засобами якого є поділ влади, деліберативна демократія й гарантії незалежної правової процедури. Для підтвердження своєї позиції С. Іщук наводить офіційне тлумачення Конституційним Судом України поняття «охоронюваний законом інтерес», який: а) виходить за межі змісту суб'єктивного права; б) є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони; в) має на меті задоволення усвідомлених індивідуальних і колективних потреб; г) не може суперечити Конституції і законам України, суспільним інтересам, загальноновизнаним принципам права; д) означає прагнення (а не юридичну можливість) до користування у межах правового регулювання конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом; е) розглядається як простий легітимний дозвіл, тобто такий, що не заборонений законом [3, с. 12]. Отже, С. Іщук поняття обмежень та заборон конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні розглядає як індивідуальну свободу особи в економічних відносинах та межі втручання держави у вільне здійснення особою економічної діяльності.

Ю. Кирилюк, досліджуючи державне регулювання економіки, підкреслює, що ринковий механізм, який базувався на принципах повної свободи економічної діяльності суб'єктів господарювання, вільної взаємодії попиту і пропозиції, вільного ціноутворення і конкуренції, показав свою високу ефективність. Але ринковий механізм, як і будь-яка інша система, має тенденцію до постійного ускладнення. Залежно від його розвитку і вдосконалення у взаємодію вступає все більше і більше елементів, які перебувають під впливом різноманітних економічних і неекономічних факторів. Підкреслюючи роль державного регулювання економіки, Ю. Кирилюк визначає його як систему типових заходів законодавчого, виконавчого і контролювального характеру, яких уживають правомочні державні установи і суспільні організації з метою стабілізації і пристосування дійсної соціально-економічної системи до умов, що змінюються. Він вважає, що в процесі здійснення державного регулювання економіки необхідно знайти розумне співвідношення між державним регулюванням і ринковим механізмом. Напрями й обсяги заходів регулювання, яких дотримуються держава і ринок, постійно змінюються. Це залежить від рівня розвитку продуктивних сил, господарської ситуації, політичної розстановки сил, стану соціальної структури, національних особливостей, інституційного порядку загальнодержавного і місцевого управління [4, с. 8–10]. Отже, обмеження і заборони конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність можуть бути визначені загальнодержавними нормативно-правовими та індивідуальними актами й актами органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

А. Ковач вважає, що головний зміст підприємництва як фундаментальної основи конституційного ладу становить конституційне право громадян на підприємницьку діяльність. На його думку, серед умов, які висуває держава до особи, котра має намір займатися підприємницькою діяльністю, наявні такі основні елементи: 1) дотримання конституційних обов'язків, серед яких передбачається сплата податків і зборів, щорічне надання до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік; 2) виконання вимог господарського та цивільного законодавства України, а саме: а) наявність повної дієздатності особи, яка настає з 18 років, а у виняткових випадках (укладення шлюбу, робота за трудовим договором або заняття

підприємницькою діяльністю з відома батьків, усиновлювачів або опікуна) – із 16; б) дотримання встановлених державою обмежень щодо здійснення підприємницької діяльності в Україні (за колом осіб, за дієздатністю і правоздатністю, за вироком суду, за видом діяльності тощо); в) проходження легалізації підприємницької діяльності; г) здійснення підприємницької діяльності у будь-яких організаційних формах, що передбачені законом, за вибором підприємця; г) установлення чіткого напрямку діяльності із зазначенням цього виду діяльності в реєстраційних документах (на деякі види господарської діяльності законом встановлена заборона); д) самостійна й ініціативна підприємницька діяльність (самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежене законом, установлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону); е) самовідповідальність за результати своєї праці (за завдані шкоду і збитки підприємець несе майнову та іншу встановлену законом відповідальність) та ін. [5, с. 113]. Отже, А. Ковач свободу підприємницької діяльності вважає головною умовою реалізації конституційного ладу в Україні.

А. Кучеренко розглядає необхідність легалізації діяльності підприємців і вважає, що адміністративні заходи, які реалізуються у державній реєстрації, виданні ліцензій, отриманні патентів, сертифікації, стандартизації тощо, тобто у процедурах, установлених нормативно, є обов'язковими для підприємця та реалізуються через діяльність державних органів. Задля створення умов для розвитку підприємницької діяльності держава здійснює підтримку підприємництва у таких формах: 1) сприяє організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування підприємців, підготовці і перепідготовці кадрів; 2) стимулює інноваційну діяльність, опанування нових видів продукції та послуг; 3) надає підприємцям цільові кредити; 4) надає підприємцям інші види допомоги. Держава приділяє значну увагу регулюванню підприємницької діяльності та умовам її здійснення [7]. Отже, А. Кучеренко розглядає державу та її органи основними суб'єктами створення умов для розвитку підприємницької діяльності та здійснення охорони і захисту підприємництва та особи-підприємця, реалізації обмежень і заборон у межах чинного законодавства.

Л. Нікітенко пише, що обмеження здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, у яких забороняється підприємництво, встановлюються Конституцією та законодавством України. Державне регулювання у сфері підприємницької діяльності має адміністративне коріння. Адміністративне регулювання (як складник нормативно-правового забезпечення підприємництва) становить арсенал адміністративних засобів, що базуються на силі державної влади та передбачають різні заборони, дозволи, примуси тощо. Основними видами адміністративного регулювання, які використовуються нині, є державна реєстрація, ліцензування, сертифікація, стандартизація тощо. Закони й інші нормативно-правові акти створюють необхідний правовий режим забезпечення публічних інтересів у сфері економіки. Конституція України, цивільне, господарське, податкове, земельне, бюджетне законодавство чітко виокремлюють державні інтереси і встановлюють засоби їх забезпечення. Такими є і повноваження державних органів, і порядок вирішення справ, і критерії оцінки актів та дій, і процедури призупинення чи скасування актів, які порушують інтереси держави, і стимулювання суспільно корисної діяльності. Із ними кореспондуються відповідні обов'язки підприємств, установ та організацій, а також громадян [8]. Отже, Л. Нікітенко обмеження і заборони конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність розглядає як урегульовану законодавством України діяльність держави і її органів щодо реєстрації, ліцензування, сертифікації, стандартизації та здійснення інших дій у межах правового режиму забезпечення публічних та індивідуальних інтересів особи у сфері економіки.

А. Олійник розглядає підприємницьку діяльність як можливість фізичних осіб, громадян України, інших держав та осіб без громадянства займатися підприємництвом. Конституційна свобода названої підприємницької діяльності обмежується законом щодо депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Конституцією і законами заборонена підприємницька діяльність військовослужбовців, службових осіб органів прокуратури, суду, державної безпеки, органів внутрішніх справ тощо. Держава регулює порядок здійснення підприємницької діяльності: забезпечує захист конкуренції; не допускає зловживання монополічним становищем, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції. Задля цього

ухвалені закони України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. та «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. Водночас держава піклується не тільки про виробників, а й про споживачів, на що спрямована ч. 4 згаданої статті, а також Закон України «Про захист прав споживачів» від 15 грудня 1993 р. Конституційна свобода особи щодо підприємницької діяльності у межах, визначених законом, є передумовою реалізації особою свого права на підприємницьку діяльність [11, с. 134]. Отже, А. Олійник вважає, що обмеження та заборони конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність забезпечує держава шляхом нормативного й індивідуального правового регулювання в межах чинних норм Конституції і законів України.

Проаналізувавши актуальні наукові праці та нормативно-правові акти, можемо сформулювати поняття обмежень і заборон свободи підприємництва та згрупувати їх за видами. Так, Е. Савченко вважає, що підприємницька діяльність потребує детального законодавчого регулювання різних форм підприємництва. Завданням нашого дослідження є вивчення поняття «обмеження свободи підприємницької діяльності» [3]. Обмеження щодо підприємництва розповсюджуються на фізичних осіб: а) військовослужбовців; б) атестованих як працівники органів прокуратури, поліції, Служби безпеки України, суду тощо; в) які мають непогашену судимість за корисливі злочини; г) які мають обмежену дієздатність за рішенням суду внаслідок душевної хвороби чи слабоумства. У різних країнах світу обмеження встановлюються щодо видів підприємництва, які можуть здійснюватися лише за умови отримання спеціального дозволу, серед яких: а) ліцензії; б) патенти (ст. 267 ПК України); в) інші документи (ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»).

А. Олійник під видами реалізації конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність розуміє здійснення: 1) виробництва товарів і надання послуг; 2) товарно-грошових, торговельно-обмінних та фінансових операцій; 3) посередницької діяльності; 4) зовнішньоекономічної діяльності [12]. Він же визначає правове регулювання заборон конституційної свободи особи на підприємництво в зовнішньоекономічній діяльності як можливість суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів, що закріплена правовими нормами міжнародного та національного права, добровільно здійснювати зовнішньоекономічну

підприємницьку діяльність у будь-яких формах, які безпосередньо не заборонені чинними законами України на території України та за її межами [13].

Відповідно до чинного законодавства приватним особам в Україні забороняється вести такі види підприємницької діяльності, як: 1) виготовлення і реалізація: а) наркотичних засобів; б) військової зброї та боєприпасів до неї; в) вибухових речовин; 2) охорона об'єктів державної власності тощо. Конституція і закони України обмежують підприємницьку діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших категорій фізичних осіб. Отже, ознаками обмеження конституційної свободи особи на підприємництво є: а) закріплення Конституцією і законами України; б) недопущення підприємницької діяльності депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших категорій фізичних осіб; в) неможливість названих фізичних осіб здійснювати виробництво товарів і надання послуг, товарно-грошових, торговельно-обмінних та фінансових операцій, посередництва, зовнішньоекономічної діяльності.

Заборони конституційної свободи особи на підприємництво пов'язані з: а) обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів; б) охороною окремих особливо важливих об'єктів права державної власності; в) виробництвом бензинів моторних сумішевих або з додаванням (змішуванням) біоетанолу та/або біокомпонентів на його основі до вуглеводневої основи (бензинів, фракцій, компонентів тощо), яка здійснюється підприємствами; г) виробництвом біоетанолу, що здійснюється суб'єктами господарювання за наявності відповідної ліцензії, та іншими видами підприємницької діяльності. Ознаками заборон конституційної свободи особи на підприємництво є: а) закріплення Конституцією і законами України; б) недопущення здійснення фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності; в) охорона суб'єктами підприємництва об'єктів державної власності; г) здійснення нелегітимної підприємницької діяльності, передбаченої адміністративним та кримінальним законодавством.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підсумовуючи сказане, можемо визначити обмеження конституційної свободи особи на підприємництво як закріплену нормами Конституції і законів України щодо не-

допущення фізичними особами депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших категорій осіб здійснення виробництва товарів і надання послуг, товарно-грошових, торговельно-обмінних та фінансових операцій, посередництва та зовнішньоекономічної діяльності як підприємницької. Заборони конституційної свободи особи на підприємництво – це закріплені нормами Конституції і законами України дії щодо недопущення здійснення фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності, охорони суб'єктами підприємництва об'єктів державної власності та нелегітимної підприємницької діяльності, передбаченої адміністративним та кримінальним законодавством.

Запропоновані рекомендації сприятимуть удосконаленню правового регулювання обмежень і заборон конституційної свободи фізичної особи на підприємництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Віхров О.П. Організаційно-господарські зобов'язання з контролю (нагляду) за господарською діяльністю. *Вісник ІЕПД НАН України*. 2011. № 1. С. 77–82.
2. Ільющенко Г.В. Деякі аспекти обмежень права на підприємницьку діяльність. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 111–114.
3. Ішук С.І. Окремі конституційно-правові засади функціонування громадянського суспільства в Україні: свобода підприємницької діяльності. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2018. № 1 (3). С. 11–17.
4. Кирилок Ю.В. Державне регулювання економіки : Опорний конспект лекцій. Чернігів : ДКП РВВ, 2000. 217 с.
5. Ковач А.В. Право людини на підприємництво. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 112–114.
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Поточна редакція від 01.01.2020 р.
7. Кучеренко А.В. Конституційне право людини на підприємництво. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки»*. 2013. № 2(5). С. 38–44.
8. Нікітенко Л.О. Проблеми реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність. Размещено на <http://www.allbest.ru/>
9. Обмеження права на підприємництво / https://studopedia.su/16_112613_obmezheniya-ta-zaborona-pidpriemnijskoi-diyalnosti-ih-pravovi-pidstavi.html
10. Обмеження права та конституційне право на зайняття підприємницькою діяльністю / <https://www.businesslaw.org.ua/obmezheniya-prava-ta-constytuciine-pravo-na-zanyattya-pidpriyemnyckou-diyalnistu/>
11. Олійник А.Ю. Конституційні свободи людини і громадянина та їх забезпечення в Україні : монографія. Київ : КНУТД; Дніпро : ДДУВС, 2018. 371 с.

12. Олійник А.Ю. Види реалізації конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»* 2020. № 1. С. 16–20.

13. Олійник А.Ю. Правове регулювання заборон конституційної свободи особи на підприємництво в зовнішньоекономічній діяльності. *The 9th*

International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations” (May 26-28, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. С. 478–485.

14. Що таке обмеження господарської діяльності? https://ua.prostopravo.com.ua/prava_biznesu/perevirki_ta_shtrafi/statti/obmezhenya_diyalnosti_pidpriemstva_v_ukrayini

Олійник А.Ю. ПОНЯТТЯ ТА ОБМЕЖЕНЬ ЗАБОРОН КОНСТИТУЦІЙНОЇ СВОБОДИ ОСОБИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті досліджуються обмеження та заборони конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. Проведено аналіз останніх публікацій авторів та нормативно-правових актів, що регулюють обмеження і заборони названої конституційної свободи. Методологія дослідження передбачає використання філософсько-пізнавальних, загальнонаукових та спеціальнонаукових методів серед яких: а) діалектичний; б) історичний; в) формально-логічний; г) системно-структурний; ґ) соціологічний; д) статистичний; е) порівняльний; є) моделювання та ін. Проаналізовано наукові праці і нормативно-правові акти та сформульовано ознаки обмежень та заборон конституційної свободи на підприємницьку діяльність, запропоновано їх визначення. Запропоновані такі ознаки: 1) обмежень конституційної свободи особи на підприємництво: а) закріплення Конституцією і законами України; б) недопущення підприємницької діяльності депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших категорій фізичних осіб; в) неможливість названих фізичних осіб здійснювати виробництво товарів і надання послуг, товарно-грошових, торговельно-обмінних та фінансових операцій, посередництва, зовнішньоекономічної діяльності; 2) заборон конституційної свободи особи на підприємництво: а) закріплення нормами Конституції і законами України; б) недопущення здійснення фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності; в) охорона суб'єктами підприємництва об'єктів державної власності; г) здійснення нелегітимної підприємницької діяльності, передбаченої адміністративним та кримінальним законодавством.

Висновки і рекомендації сприятимуть удосконаленню правового регулювання обмежень і заборон конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність фізичної особи.

Ключові слова: заборони, обмеження, конституційна свобода, підприємницька діяльність в Україні, види обмежень.

Oliynyk A.Yu. THE CONCEPT IN UKRAINE OF PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS OF CONSTITUTIONAL FREEDOM OF A PERSON TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UKRAINE

The article examines the prohibitions and restrictions on a person's constitutional freedom to do business in Ukraine. An analysis of recent publications by authors and regulations governing the restrictions and prohibitions of this constitutional freedom. The research methodology involves the use of philosophical-cognitive, general scientific and special-scientific methods, including: a) dialectical; b) historical; c) formal-logical; d) system-structural; e) sociological; e) statistical; f) comparative; g) modeling, etc. The scientific works and normative-legal acts are analyzed and the signs of restrictions and prohibitions of the constitutional freedom on entrepreneurial activity are formulated, their definition is offered. The following features are offered: 1) restrictions of the constitutional freedom of the person on business: a) fixing by the Constitution and laws of Ukraine; b) prevention of business activities of deputies, officials and officials of state authorities and local governments, other categories of individuals; c) the inability of the so-called individuals to carry out the production of goods and services, commodity-money, trade-exchange and financial transactions, mediation, foreign economic activity; 2) prohibitions of the constitutional freedom of a person to entrepreneurship: a) consolidation by the norms of the Constitution and laws of Ukraine; b) preventing individuals from carrying out certain types of business activities; c) protection of state-owned objects by business entities; d) implementation of illegitimate business activities provided by administrative and criminal legislation. Conclusions and recommendations will contribute to the improvement of the legal regulation of restrictions and prohibitions of the constitutional freedom of an individual to entrepreneurial activity of an individual.

Key words: prohibitions, restrictions, constitutional freedom, business activity in Ukraine, types of restrictions.